

tegenwoordigd. Ik herinner me nog dat onze verzamelactiviteiten de aandacht trokken van een paar jongetjes, die graag wilden helpen zoeken. Nu begint het snel te vervelen als je tijdens het zoeken voortdurend gestoord wordt voor de zoveelste *Columbella* of *Smaragdia* die, weliswaar steeds met de beste bedoelingen, op je handpalm wordt gelegd. Ik gaf de jongetjes enkele lege luciferdoosjes en na een minuut of tien leverden ze die braaf gevuld bij me in. Zij blij, ik blij. Uiteraard konden ze rekenen op mijn welgemeende complimenten voor hun verzameltalent!

Playa de las Canteras 'revisited'

In mei 2009, 28 jaar later, brachten mijn vrouw en ik opnieuw een bezoekje aan Playa de las Canteras. Het strand lag er precies zo bij als in 1981, met weer in de uiterste noordoosthoek een mooie gruisplek. Snorkelend in de baai blijkt de oceaan het gruis tussen de zandribbels op de bodem in noordoostelijke richting voor te sorteren, klaar om op het strand gedeponeerd te worden. Deze plek is typelocatie van diverse nieuw beschreven soorten. Nog zeer onlangs hebben George Simons en ik hieraan *Bornia canariensis* (fign 4-5) kunnen toevoegen (Hoeksema & Simons, 2011).

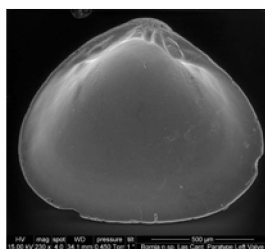

Fig. 4. Linkerklep *Bornia canariensis* (H 1,02 mm, L 1,21 mm) van typelocatie Playa de las Canteras.

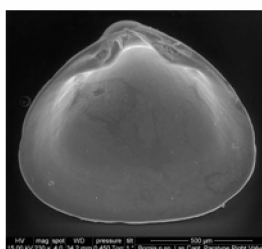

Fig. 5. Rechterklep *Bornia canariensis* (H 1,00 mm, L 1,17 mm) van typelocatie Playa de las Canteras.

Andere stranden

Andere voor mij vondstenrijke stranden op de Canarische eilanden, aanvullend op die genoemd door Sylvia (Van Leeuwen, 2014b):

Fuerteventura oostzijde aan de noordkant, Playa del Corralejo: een goudgeel strand, een azuurblauwe oceaan, met zicht op het

eiland Lobos; in de eblijn rijk gruis, de vloedlijn versierd met tientallen verse *Spirula*'s

Fuerteventura westzijde aan de noordkant, Playa de Marfolin, ten noorden van het plaatsje Cotillo: rijk gruis in aanspoelselijntjes tussen de rotsen

Gran Canaria zuidzijde, Playa de Maspalomas, oostelijk van de vuurtoren: fijn gruis tussen rotsen

La Gomera westzijde, Playa de Vueltas bij Valle Gran Rey, ca. 300 m ten zuiden van strandje "El Charco": fijn gruis tussen zandribbels en rotsen

De omvang van "Tabel 1 Mariene soorten van de Canarische eilanden, beschreven na 1979" in de bijdrage van Sylvia van Leeuwen (2014b: 117) laat zien waarom de Canarische eilanden zo'n 'spannend' verzamelgebied vormen. Ongetwijfeld zal de tabel in de toekomst nog verder uitgebreid kunnen worden. In ieder geval kunnen al toegevoegd worden bovengenoemde *Bornia canariensis* Hoeksema & Simons, 2011 en de eerder beschreven *Alvania grancanariensis* Segers, 1999. De laatstgenoemde soort is enkel bekend van de zuidkust van Gran Canaria, met als typelocatie Playa de Maspalomas.

Geraadpleegde bronnen:

HAREN, H. VAN (1968): Een malacologische excursie naar Gran Canaria. – Correspondentieblad van de Nederlandse Malacologische Vereniging 125: 1336-1338, 1340.

HOEKSEMA, D.F. & G.F. SIMONS (2011): *Bornia canariensis*, a new marine species from the Canary Islands (Bivalvia, Heterodonta, Veneroida, Kelliidae). – *Basteria* 75(1-3): 31-34.

LEEUWEN, S. VAN (2014a): De rubriek "De Plek...". – *Spirula* 399: 114.

LEEUWEN, S. VAN (2014b): Schelpen verzamelen op de Canarische eilanden. – *Spirula* 399: 114-118.

SEGERS, W. (1999): *Alvania grancanariensis* new species from the Canary Islands (Gastropoda: Prosobranchia). – *Gloria Maris* 37(5-6): 82-87.

VERDUIN, A. (1980): Enkele vragen. – Bijlage Correspondentieblad van de Nederlandse Malacologische Vereniging 192.

E-mail adres van de schrijver:
dfhoeksema@zeelandnet.nl

Kleine bivalven op Zeeuwse zeedijken: Holteschelp, Schilferige dekschelp en Melkwitte arkschelp

Marco Faasse

Small bivalve species on seadykes in the SW Netherlands: *Kellia suborbicularis*, *Heteranomia squamula* and *Striarca lactea*.

Summary. Three species of bivalves, *Kellia suborbicularis*, *Heteranomia squamula* and *Striarca lactea* are recorded from seadykes in the outer reaches of an estuary and an embayment in the southwest of The Netherlands. It is argued that the inner reaches do not provide a suitable habitat for these species.

Inleiding

Hoewel zeedijken niet direct bekend staan als geschikt leefgebied voor bivalven, bieden ze voor een aantal soorten juist wel een geschikt habitat. In het mondingsgebied van de zee-armen in het deltagebied komt bijvoorbeeld de Noorse rotsboorder *Hiatella arctica* (Linnaeus, 1767) talrijk voor in onder andere blauwsteen. Al enkele tientallen jaren wordt door de

auteur op diverse plaatsen in Zeeland regelmatig de fauna op zeedijken geïnventariseerd op minder algemene soorten. Tijdens deze inventarisaties werden enkele waarnemingen van kleine bivalvensoorten gedaan. Eén van deze soorten werd niet eerder op zeedijken aangetroffen. De waarnemingen van de drie soorten vertonen enkele gemeenschappelijke kenmerken, die besproken worden in de Discussie.

Fig. 1. Holteschelp *Kellia suborbicularis*, 16 januari 2010, Westkapelle.

Waarnemingen

Holteschelp - *Kellia suborbicularis* (Montagu, 1803) (fig.1)

Deze soort werd waargenomen bij Westkapelle op 16 januari 2010. Deze waarneming is reeds opgenomen in de Schelpdieratlas (De Bruyne et al., 2013). Tussen 1959 en 2010 is de Holteschelp niet op Nederlandse zeedijken waargenomen.

Schilferige dekschelp - *Heteranomia squamula* (Linnaeus, 1758) (fig.2)

Deze soort werd waargenomen bij Westkapelle op 15 januari 2005, op Neeltje Jans op 30 mei 2013, en bij de Oranjemolen op 26 juni 2014. De waarneming van Westkapelle is reeds opgenomen in de Schelpdieratlas (De Bruyne et al., 2013). Tussen 1967 en 2005 is de Schilferige dekschelp niet op Nederlandse zeedijken waargenomen, vanaf 2005 weer driemaal.

Melkwhite arkschelp - *Striarca lactea* (Linnaeus, 1758) (fig.3)

Deze soort werd waargenomen op de Westbout (noordelijke Oosterscheldemonding) op 18 januari 2014. Hij is in het verleden tot zeer dicht voor de Zeeuwse kust levend aangetroffen (De Bruyne et al., 2013), maar voor zover bekend nog niet eerder op Nederlandse zeedijken.

Discussie

Alle hierboven genoemde waarnemingen werden gedaan in de meest zeewaarts gelegen delen van de Ooster- en de Westerschelde. Uiteraard werd ook meer landinwaarts geïnventariseerd; daar werden de behandelde soorten niet aangetroffen. Het is bekend dat voor veel Noordzeesoorten de zee-armen geheel of voor het grootste deel ongeschikt zijn als leefgebied, waardoor de mondingsgebiede

Fig. 2. Schilferige dekschelp *Heteranomia squamula*, 30 mei 2013, Neeltje Jans.

Fig. 3. Melkwhite arkschelp *Striarca lactea*, 18 januari 2014, Westbout.

den diverse voor het deltagebied zeldzame soorten herbergen. Met name hoge zomertemperaturen, lage wintertemperaturen en lagere zoutgehaltes worden hiervoor verantwoordelijk gehouden (o.a. Faasse & van Moorsel, 2000; Faasse & De Blauwe, 2004). De hierboven genoemde waarnemingen van bivalven zijn eveneens strikt beperkt tot het mondingsgebied van de zeearmen. Vroegere waarnemingen van deze soorten op zeedijken zijn altijd aan de Noordzee of in de mondingen van de zeearmen gedaan: de Holteschelp bij Den Helder en Vlissingen, de Schilferige dekschelp op Terschelling, bij Den Helder en de Westbout (De Bruyne et al., 2013).

Van alle drie de soorten werden uitsluitend levende individuen op de zogenaamde kreukelberm in het allerlaagste deel van de getijdenzone waargenomen, niet verwonderlijk voor soorten met lage toleranties voor temperatuurs- en zoutgehaltewisselingen. Dit betekent tevens dat de populaties op zeedijken mogelijk groter zijn dan het lijkt, als het grootste deel van de populaties zich in het moeilijk te onderzoeken gebied onder de laagwaterlijn bevindt. Wie weet wat dit gebied nog meer voor verrassingen in petto heeft.

Het valt op dat van alle drie genoemde soorten gedurende tientallen jaren waarnemingen op de zeedijken ontbreken. De Melkwhite arkschelp werd nooit eerder op zeedijken waargenomen. De Holteschelp werd niet op zeedijken waargenomen tussen 1959 en 2010, en de schilferige dekschelp niet tussen 1967 en 2005. De Holteschelp en de Melkwhite arkschelp werden onder de rand van Japanse oesters *Crassostrea gigas* (Thunberg, 1793) waargenomen. Mogelijk profiteren zij van de toegenomen aantallen oesters op de zeedijken.

Geraadpleegde bronnen

BRUYNE, R.H. DE, S. VAN LEEUWEN, A.W. GMELIG MEYLING & R. DAAN (2013): Schelpdieren van het Nederlandse Noordzeegebied. – Tirion/Stichting Anemoon.

FAASSE, M.A. & H. DE BLAUWE (2004): Faunistisch overzicht van de mariene mosdierdieren van Nederland (Bryozoa: Stenolaemata, Gymnolaemata). – Nederlandse Faunistische Mededelingen 21: 17-54.

FAASSE, M.A. & G.W.N.M. VAN MOORSEL (2000): Nieuwe en minder bekende vlokreeftjes van sublitorale harde bodems in het Deltagebied (Crustacea: Amphipoda: Gammaridea). – Nederlandse Faunistische Mededelingen 11: 19-44.

Adres van de schrijver:
marco.faasse@ecoast.nl